

- Výskumný ústav životnej úrovne, 153 s.
18. Srb, V. et al. 1974. *Demografija vortaro*. Praha: FSÚ.
19. Srb, V. 1984. *Obyvatelstvo ČSSR*. Praha: VÚSEI, 163 s.
20. Srb, V. 1975. *La population de la Tchécoslovaquie*. CICRED.
21. Srb, V. 1977. *The Czechoslovak Fertility Survey*. Praha: FSÚ.
22. *Demografická příručka*. 1981. Kolektiv autorů FSÚ. Praha: FSÚ.
23. Srb, V. - Kučera, M. 1984. *Tendence demografického vývoje ve světě*. Praha: UVTEI, 134 s.
24. Andrlé, A. - Srb, V. - Martinek, J. 1986. *Vývoj československých měst 1869-1980*. Praha: MON, 76 s.
25. Srb, V. - Andrlé, A. 1989. *Populační, ekonomický a národnostní vývoj pohraničních okresů ČSR od roku 1930 do roku 2010*. Praha: Terplan, 34 s.

26. Srb, V. - Andrlé, A. 1990. *Urbanizace a obyvatelstvo. Vliv urbanizace na vývoj rozložení obyvatelstva na území ČSFR pro rok 1980*. Praha: Terplan, 36 s.
27. Srb, V. - Andrlé, A. 1992-1995. *Obyvatelstvo, bydlení a bytový fond v územích české republiky 1961-1991. Analýzy výsledků sčítání lidu, domů a bytů 1991*. Praha: Terplan, 7 svazků.
28. Srb, V. 1995. *Demografický profil Československa*. Praha: ČSPRSV.
29. Srb, V. - Tomáš, Z. 1995. *Stěhování v Československu v číslech*. Praha: Terplan.
30. Srb, V. 1998. *Tisíc let obyvatelstva českých zemí*. Praha, rozm. - strojopis, 276 s. + 14 s. graf. část. Dito (2002), Praha: Karolinum, v tisku.
31. Srb, V. *Obyvatelstvo Slovenska v letech 1918-1938*. Bratislava: Výskumné demografické centrum.

Životní jubileum PhDr. Pavly Horské, CSc.

Dne 5. února 2002 se v plném zdraví a ve stále rozkvětu tvůrčích sil dožila sedmdesátí pěti let přední představitelka české historické demografie PhDr. Pavla Horská, CSc. Patří k těm výjimečným osobnostem, které se vysokého věku dožívají v plné aktivitě. Stále se pravidelně účastní domácích i mezinárodních konferencí a seminářů, publikuje, spolupracuje na historicko-demografickém výzkumu. Proto jejich zásluh o rozvoj bádání v oborech historické demografie, sociální dějiny, dějiny rodiny nebo příbuzných bývá periodicky vzpomínáno (naposledy v roce 1997 na stránkách časopisu Demografie a sborníku *Minulosti Západočeského kraje*). Dovolte mi proto jen stručné shrnutí nejdůležitějších dat života jubilanťky, týkající se demografie, resp. historické demografie.

Pavla Horská ukončila vysokoškolská studia (dějepis a francouzština) na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze v roce 1952; po ročním působení na této fakultě nastoupila do Historického ústavu AV ČR (původně ČSAV, v letech 1970-1990 Ústav československých a světových dějin), kde získala v roce 1958 titul kandidáta historických věd.

Pavla Horská se stala spoluzakladatelkou *České demografické společnosti*, byla po dlouhá léta vedoucí odborné skupiny pro historickou demografii. Od roku 1966 začala vydávat sborník *Historická demografie* (vycházel v rámci publikací Historického ústavu); i když v letech normalizace tuto „funkci“ nesměla vykonávat a v roce 1983 byla penzionována, de facto se na přípravě obsahové náplně sborníku podílela trvale. Také její zásluhou spatřilo v roce 2001 světlo světa již 25. číslo. Spolu s *Eduardem Maurem* stojí v čele *Komise pro historickou demografii*, která se snaží o koordinaci

historicko-demografického výzkumu českých zemí, o evidenci dochovaných pramenů využitelných pro historicko-demografický výzkum a v neposlední řadě i o seznamování veřejnosti s výsledky tohoto výzkumu, mimo jiné i prostřednictvím sborníku, jehož je právě tato komise oficiálním vydavatelem (od roku 1992 pod záštitou Sociologického ústavu AV ČR).

Pavla Horská je autorkou několika desítek vědeckých studií věnovaných v první řadě sociálním dějinám českých zemí od poloviny 18. do počátku 20. století, do nichž historicko-demografická problematika úzce zapadá. Je mezi jiným autorkou monografie o vzniku a vývoji českého strojírenství do roku 1918 (1959), o počátcích elektrifikace (1961), monografie *Kapitalistická industrializace a středoevropská společnost* (1970), spoluautorou syntézy *Dějiny Českého vysokého učení technického (část 1891-1918)* (vyšlo 1979) nebo syntézy *Dějiny českého železářství*, rovněž z druhé poloviny 80. let.

Pavla Horská připravila a v život uvedla projekt vydání popularizační publikace *Dějiny obyvatelstva českých zemí* (1996), obdobně se zasadila i o vydání práce *Zrod velkoměsta*, která spatřila světlo světa právě letos a je věnována urbanizaci českých zemí a Evropy; Pavla Horská do obou knih přispěla kapitolou věnovanou 19. století - období českých dějin, kterému se věnuje nejdéle a velmi důkladně již po dlouhá léta. Mimo to stáhla připravit monografii věnovanou počátkům českého ženského hnutí, které pod názvem *Naše babičky feministky* vyšla v roce 1999, připravit příspěvky k využití farních matrik, případně k dějinám rodiny pro sborníky vydávané Filozofickou fakultou, resp. Archivem hlavního města Prahy.

Při výčtu celoživotních aktivit Pavly Horské

nelze opomenout její zásluhou práci na poli česko-francouzské vědecké spolupráce. Když se po roce 1989 opět otevřela možnost rozšířit vzájemné vědecké styky, jež se tak slibně rozvíjely již v meziválečném období, pomohla díky své francouzštině vytvořit v rámci *Francouzského ústavu pro výzkum ve společenských vědách* v Praze (CeFrES) i platformu pro setkávání českých a francouzských badatelů, v ohnisku jejichž pozornosti jsou dějiny rodiny, dějiny obyvatelstva, resp. přímo historicko-demografický výzkum. Právě na půdě CeFrESu zorganizovala zatím po-

slední vědecké setkání, které se konalo v roce 2000 na téma *Česko-francouzský dialog o dějinách evropské rodiny*. V době, kdy jsme připravovali do tisku tyto řádky, se podílela na organizaci dalšího podobného setkání.

Přejeme Pavle Horské, aby se ještě mnoho let těšila zdraví, spokojenosti a radosti z dobře vykonané práce, ale také mnoho štěstí a pohody v osobním životě.

Ludmila Fialová

Ing. Ota Ulmann se dožívá 85 let

Na takového člověka, jakým je oslavenec, je radostné vzpomínat vždy, nejen při jeho životním výročí. Žel připomínat si ho může stále méně lidí: přežil své ředitelské vrstevníky ve *Státním úřadě statistickém*, většinu spolupracovníků a stovky lidí činných při sčítáních 1950-1980. Skoro nikdo ho už nezná ani v ČSÚ, odkud odešel před dvaceti lety do důchodu. Ale zůstal nezapomenutelný jednak tím, že spolu s *F. Fajfrem* a *Z. Jurečkem* (ten se dožil již 88 let) vytvořili ve své době originální koncepci cenových domácností i moderního cenzu domů a bytů, jednak zorganizováním cenzů a vy publikováním pramenných děl z několika sčítání a následných analýz. Ing. Ulmann nenapsal sice mnoho článků, takže jeho jméno se objevuje v literatuře poměrně zřídka, ale společná knížka (*F. Fajfr - Z. Jureček - O. Ulmann: Sčítání lidu, domů a bytů*) z roku 1960 dala za desítky článků. Velice skromný je i jeho „podpis“ v předmluvách v pramenných dílech sčítání.

O. Ulmann neměl lehký život - v mládí přežil Osvětim, později dusné prostředí státní statistiky 50. let a nakonec, již jako první náměstek předsedy ČSÚ, počáteční období normalizace 70. let, než sám musel ze své funkce odejít. Zvláště za činnost v této funkci v této době si zasloužil jubilanť věčnost za to, kolika lidem dovedl úspěšně najít nové slušné místo, když nemohl zabránit jejich vyhození z ČSÚ.

Věřím, že zvláště proto bylo ing. Ulmannovi osudem dopřáno dožít se tak vysokého věku v duševní svěžesti, i když jinak ve zdraví odpovídajícím tomu, co musel prožít. Vše dobré, uchování svěží mysli a stávajícího zdraví přeji O. Ulmannovi

Milan Kučera
a redakční rada Demografie,
jejímž byl dlouholetým členem

Zemřel dr. ing. Vladimír Wynnyczuk, CSc.

Ve věku 81 let zemřel 20. dubna 2002 po krátké nemoci dr. ing. Vladimír Wynnyczuk, CSc., spolupracující až do své smrti s českou *Společností pro plánování rodiny a sexuální výchovu*. Jeho životní pouť a vědeckou kariéru jsme zhodnotili u příležitosti 80. narozenin v Demografii, 2000, v č. 4, s. 314-315. Přesto je třeba zrekapitulovat některé jeho zásluhy o československou a českou demografii a jeho vnitrostátní i zahraniční aktivity, abychom věděli, že odešla významná osobnost naší demografické vědy.

Zaměření jeho odborné práce bylo charakterizováno prosazováním aktivní populační politiky

ať už to bylo v sekretariátu *Státní populační komise*, kde pracoval do roku 1968, nebo později ve *Společnosti pro plánování rodiny a sexuální výchovu*. Byl iniciátorem několika konferencí s mezinárodní účastí, sám se jich účastňoval v zahraničí. Býval volen za Československo do předsednictev mezinárodních seminářů, porad, konferencí.

Z publikační činnosti vyzdvihují *Populační klima v ČSSR* (1974), *Mezinárodní srovnání populačních politik* (1974), společně se Z. Pavlíkem *Československá populační politika* (1974) do publikace *prof. Berelsona Population Policy in Developed*